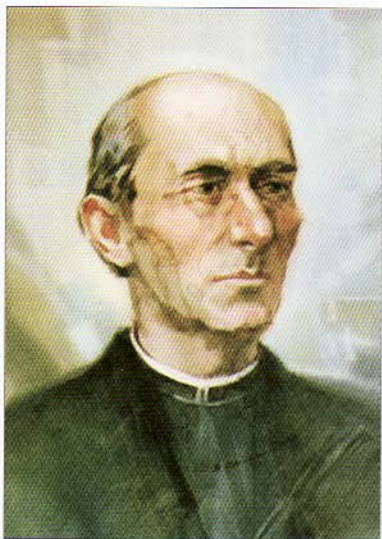

БОГДАН ГОРБАЛЬ

Священник Владимір Хыляк (бортнянській період письменника)

В 1870 році бортнянську парохію переняв отець Владимір Хыляк.¹ Вродил він ся 27 липця 1843 рока в родині священника Ігнатія Хыляка (1808-1890) пароха в Вірхомли Великій. Тот зас был сыном Микыты? (Niceta) і Марії Трохановской з Білшаревої (?). В другым році жытя Владимір Хыляк стратил маму, Єфрозину з Париловичів (1813-2 IX 1845), котрой родичами были священник Іоанн Парилович (1779-1838), парох в Вірхомли і Domicella Czyniańska.²

Владимір Хыляк вчыл ся в нижшій гіманзії в Новым Санчы

¹ Про отця Хыляка писали: А. Пыпин, "Особый русский язык," *Вѣстник Европы* нр 11 (Москва, 1888): 354-372; О.А. Мончаловский, "Владимир Игнатьевич Хыляк (Иероним Аноним)," в *Последния произведения В.И. Хыляка* (Львов, 1894): 5-19; Євген Федоренко, "У вінок пам'яті співця Лемківщини," *Лемківщина* 15:3 (Clifton, N.J., 1993): 18-20; Олена Дуць-Файфер, "Владимір Хыляк," *Лемківській календар 1993* (Krynica-Legnica, 1993): 40-47; Andrzej Ksenicz, "Wołodomyr Chylak – zapomniany dziejopis beskidzki," в: Marian Ściepuro, ред., *Literatura Słowian Wschodnich: tendencje rozwojowe i przewartościowania* (Zielona Góra, 1999): 123-131; Іван Красовський, "Володимир Хыляк – співець зелених Бескидів," *Лемківській календар 2003* (Львів, 2003): 51-60.

² Знимку з книги народжених Вірхомли де згадує ся народжыня Владиміра Хыляка і інчы джерельны материялы про тоту парохію передал мі Jim Stamm. Од него походять тіж неомало вшыткы генеалогічны інформації про родинны повязаны о. Владиміра Хыляка. За вшытко того йому ту красьні дякую. Бортнянські метрыкальны книги придбал і поділил ся нима зомном Alan Doyle Horbal за што йому барз дякую.

1843		NOMEN	Religio		Sexus		Parents		Patrini			
Mensis <i>Julius</i>	Numerus domus		Catholica	Aut Alia	Puer	Puella	Legitimi	Illegitimi	Nomen	Conditio	Nomen	Conditio
<i>27. 31. 07</i>	<i>et agna. 24.</i>	<i>Vladimir</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	
<i>27. 31. 07</i>	<i>et agna. 24.</i>	<i>Ob. Lebed. Maria</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	
<i>27. 31. 07</i>	<i>et agna. 24.</i>	<i>Ob. Lebed. Maria</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	<i>1.</i>	

31 ma Julii a. c. necessitate causa et aqua baptizata...

31 ma Julii a. c. necessitate causa et aqua baptizata...

31 ma Julii a. c. necessitate causa et aqua baptizata...

і в вижшій в Пряшові а пізнійше студіювал теологію на Львівськым Університеті. Закінчыл едукацію в Перемишлі. Його трьох братів: Штефан (1836-1915) ³, Константин (1839-1898) ⁴ і Юліян

³ Адмініструвал він парохію в Гладішові (1862-1865) і такої был парохом в Новиці (1865-1873), Мащын Великій (1873-1890) де тіж был бішкпом деканом (1880-1890) і Стебнику на Дрогобиччынні (1895-1915) де тіж был деканом (1893-1902). Dmytro Blažejovskij, *Historical Šematism of the Eparchy of Peremyšl Including the Apostolic Administration of Lemkivščyna (1828-1939)* (L'viv, 1995): 890. Його женом была Олена? (Eleonora) з котром мал штомайменче четверо діти: Мария (вр. 1866), Мелянія (1867), Штефка (1869) і Ігнатій (1871-1948). Інформації передал Jim Stamm.

⁴ Адмініструвал він парохію во Фльоринці (1863-1864) і в Війковій (1864-1869) і такої был парохом в Радошні (1869-1880), Мохначці Нижній (1880-1894) і Літинії (1894-1898). Dmytro Blažejovskij, *Historical Šematism...*, с. 889. Його женом была Theophilia (гм. 1883 в Мохначці Нижній?) і мали штонайменче трое діти: Анатоля

(1841-1885)⁵ тіж остали священниками (четвертий брат гмер молодо) а обі сестры оддали ся за пізнійшых священників. Йоанна была женом отця Тита Дуркота (1837-1894),⁶ а Марія отця Михала Рьдзая (1822-1892).⁷ Третя сестра Олена (вр. 1845) гмерла молодо. Гордил ся певно отец Ігнатий своїма дітми.

Спомнийме тіж што отец Владимир Хыляк был двоюрідным братом суспільного і політичного діяча отця Гавриіла Гнатишака (1850-1916)⁸ і такой уйком др Ореста Гнатишака (1887-1942), предсідателя Лемко-Союза (сына о. Гавриіла і Теодоры Копыстьянської, 1858-1906). Был тіж уйком священника Іоанна Хризостома Дуркота (1870-1931)⁹ а його інчым двоюрідным братом был священник Димитрий Хыляк (1866-1955)¹⁰, долголїтній парох в Ізбах і лемківській релїгійній і політычний діяч.

Перед рукоположыньом (1866) през епископа Тому Полянського оженил ся Владимир з Ангелином (20 IV 1846-1---), дівком отця Петра Дуркота (1800-1868), пароха в Ізбах. Першом парохіюм отця Хыляка были Долины, але уж два roky пізнійше, по

(вр. 1863), Анатоля? (1867-1868) і Петра (1867-1911). Женом того остатнього была Корнелія Руди і мали они штонайменче троє діти: Владимир (1892), Адам (1893) і Йосиф (1894). Інформації передал Jim Stamm.

⁵ Адміструвал він парохію в Бонарївці (1864-1865) і в Близянци (1866-1873) і такой был парохом в Новици (1873-1880) і Тихани (1880-1885), де гмер в молодым віку. Dmytro Blažejovskij, *Historical Šematism...*, с. 889. Женатий был з Маріюм Юцакевич з котром мал сына Теодора вродженого в Новиці в 1878 року. Про їх інчы діти не знаме. Інформації передал Jim Stamm.

⁶ Был він адміністратором парохій в Долинах, Злоцкым і Поворознику, а пізнійше парохом в Воли Цеклинській (1873-1894) і дукольскым деканом (1885-1894). Dmytro Blažejovskij, *Historical Šematism...*, с. 631. Мали они (медже інчыма?) сына Іоанна Хризостома Дуркота (1870-1931?), пізнійшого священника, котрого женом была Юлія Меншіньска. Інформації передал Jim Stamm.

⁷ Был він адміністратором в Лоси (Горлиці) і пізнійше парохом в Ліпшынах (1855-1873) і Фльоринці (1873-1888). Dmytro Blažejovskij, *Historical Šematism...*, с. 824. Мали они (медже інчыма?) тоти діти: Єфроска (вр. 1856), Лев (1858-1859), Анастазія (1859), Гонората (1861) і Михал (1874). Інформації передал Jim Stamm.

⁸ Сестра отця Ігнатія Хыляка Юліянна вышла замуж за газду в Вірхомли, Пантелеймона Гнатишака. Мали они пятьох сынїв: Штефан (вр. 1844), Михал (1846), Антоній (1849), Йосафат (1952) і власне Гавриіл. Інформації передал Jim Stamm.

⁹ Його няньо о. Тит Дуркот женатий был з Юліянном Хыляк, сестром Владимира. Інформації передал Jim Stamm.

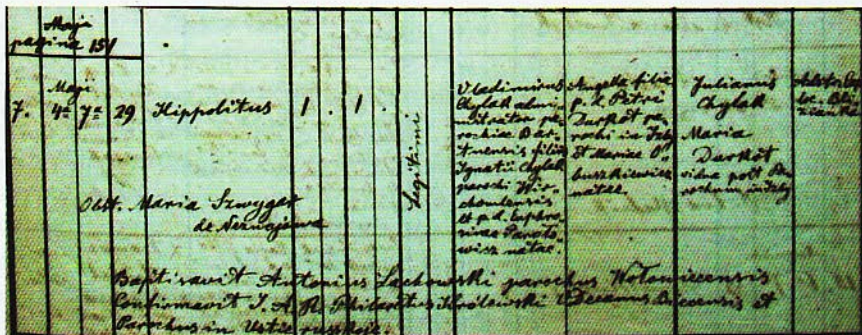
¹⁰ Його няньо Василь был братом о. Ігнатія (мамом была Пелагія Ярошак). Інформації передал Jim Stamm.

смерти тесьця, назначено го адміністратором в Ізбах. Одтамале пришло до Бортного (1870), де як ся здає вродило ся осмеро його діти але на жаль троє тіж ту гмерло. Вшыткых діти мал еденадцетеро але лем осмеро з них пережыло дитячы роки. Здає ся, же в Долинах вродили ся Мирослав¹¹ і Віктор. В Ізбах вродила ся Віра (15 IV 1869), а в Бортным решта діти: Іполит (4 V 1871),¹² Нестор (13 V 1873), Софія (1 VII 1874), Владимір (1876-1962),¹³ Теофіль (23 V 1878-17 I 1879), Надія (16 XII 1879), Любов (1 XII 1881), Орест (19 IV 1884-23 V 1885) і Сергій (31 VIII 1888-11 I 1890).

¹¹ Вывчыл ся на учителя і працувал в Мшані. Початком I Сьвітової Війны арештуваний і посланий до Талергофу. В 1915 року з лагру одосланий до війска (в Кракові). Дальша його доля не є знана. Роман Минович, *Именной указатель жертв австро-мадярского террора в Прикарпатской Руси 1914-1918 гг. Буквы С.Т.У.Ф.Х.Ц.Ч.Щ.Э.Ю.Я* [pdf] (Львов,1971): [169].

¹² В 1891 році закінчыл гімназию в Яслі. Пішо слідами вітця і в січні 1896 рока был рукоположений. В лютым 1896 рока назанчено го на парохію в Сокалі, здає ся, же лем на коротко [„Хроника,” *Вістникъ Перемыскоу Епархіи* нр. 2 (Пермишль, 1896): 10] През першы два роки был згідні з єдным джерелом помічником пароха [Дмуро Влажејовскы, *Historical Šematism ...*, с. 889.] а згідні з інчым парохом [Юрій Степик, “Історія Нагусвич – Родинного села Івана Франка (до кінця XVIII ст.),” *Дрогобицький краєзнавчий збірник* 9 (Дрогобич, 2005): 28] в Нагуевичах Выжніх в Дрогобыччыні а в 1898 році обнял адміністратуру парохіі в Літині, де власне гмер парох, його стрыко отец Константин і де правдоподібні мешкала його мама. Уж одначе в 1899 році назначено го асистентом пароха в Старым Самборі а в 1901 році остал катехетом в Самборі. Релігії вчыл там през понад чвертку віку але утримувал звязки з Лемковином. 13 VII 1908 рока побіч латинских священників правил службу божу “Na Puszczu” в Дукли в часі кермепу по посвячанню там нового костела. [о. Krystyn OFM, “100-lecie poświęcenia kościoła ‘Na Puszczu’,” *Nowy Przegląd Wszepolski* 15:9/10 (Gorzów Wielkopolski, 2008): 46.] Початком I Світової Війны *Діло* (13 і 21 VIII, 1914) і *Słowo Polskie* (8 VIII 1914) подали вістку о його арештуваню, але не было то правдом. [Роман Минович, *Именной указатель жертв австро-мадярского террора в Прикарпатской Руси 1914-1918 гг. Буквы С.Т.У.Ф.Х.Ц.Ч.Щ.Э.Ю.Я* [pdf] (Львов,1971): 168] Разом з (Лемками?): Онуфрийом Ткачом і Романом Юрчакевичом провадил бізнес “Ryżnyca” (Wytwórnia towarów kościelnych). Існувал він од 1892 рока а працувало в ним 11 осіб. [*Księga adresowa przemysłu, handlu i finansów 1922* (Warszawa,1922): нр 17858.] На пенсію перешол деси перед 1928 роком, але аж до смерти вчыл релігії.

¹³ Скінчыл правничы студії і іщы перед I Світовом Війном был судьом в Самборі. 21 VIII 1914 рока *Діло* подало, же піддано його домовому арештови але він сам тому пізнійше заперчал. Был остатнім сеньором Ставропигійского Братства. Похоронений на Лычаківськым Цминтарю. Роман Минович, *Именной указатель жертв австро-мадярского террора в Прикарпатской Руси 1914-1918 гг. Буквы С.Т.У.Ф.Х.Ц.Ч.Щ.Э.Ю.Я* [pdf] (Львов,1971): [167].

29 VI 1864 року візитувал Бортне єпископ Тома Полянський,¹⁴ котрий як перший вписал ся в бортнянській книзі народжених кирилицьом по рускы. Натоміст отец Хыляк был першым священником в Бортным котрий зачал частинно робити вписы кирилицьом в метрикальных книгах одходячы од латинкы і латинського языка початково хоцкы лем по то, жебы ся кирилицьом підписати.

Молодій, навет як мала двадцет пару років, позволія на женячку дати мусіл отец. За тых котры не знали писати вписувал съвященник а они і сьвідкове підписували ся крестиком. Коли хлопец был молодший од нареченой то власне йому мусіл отец дати позволія на женячку. Коли жадне з молодят не мало ішчы двадцет лроків, оба няньове давали позволія. Початково позволія тоты писани были по латині. Перший впис по польскы зробил в Бортным отец Дубинський в 1838 року, а пізнійше ки-

¹⁴ Шематизм Греко-Католицкого Духовенства Апостольської Адміністрації Лемковщини 1936 (Львів, 1936, drugie wydanie Stamford, 1970): 38.

Візитацій деканальних, про котры отец Хыляк згадувал в па-рохіяльных книгах власне кирилицьом по рускы, не было за часів його душпастируваня дуже але за то каждую перевел інчий декан: 29 II 1873 отец Філярет Кролевскій (1813-1878) парох в Устю Рускым, 23 VI 1879 року отец Віктор Саламон (1829-1913) парох в Высовій і 2 V 1885 згаданий уж брат бортняньского пароха отец Штефан Хыляк парох в Мацыні Великій.

Згідні з актом наданя землі селянам выкуплене мало быти *mesz-не*, отже оплата в зерні складана священникови за одправляня службы. В практиці одначе до того долго не дішло. В січни 1866 рока група хлопских послів піднесла справу выкупліня мешного але ся тому протиставили священники. Бортне было едным з сел, котры в тьм часі подали до сойму в тій справі петицію.¹⁸ Крайовий Сойм згодил ся на выкупліня мешного аж в 1872 року. По выкупліню тоты грошы створили капітал, котрий в Бортным за отця Хыляка в 1879 році вартал 661 рыньских злотых і 88 корон, з котрой то сумы бортняньскій парох доставал каждого рока 5 процентову дивіденду. Згідні з Правом Конгруа (Kongrua-Gesetze), котре регулювало стосунок державы до церкви, парохове достава-

¹⁸ Stenograficzne sprawozdania galicyjskiego Sejmu krajowego z roku 1865/6: 45 posiedzenie 3^{ciej} sesyi z dnia 8 marca 1866 ([Lwów, 1866?]): 918, petycja nr 1928.

ли тіж заплату од державы (звано ей доплатом до Конгруа), котра в припадку бортнянського пароха в 1879 році вартала 168 злотых і 87 корон.¹⁹ До того вшыткого до парохії належала тіж земля.

В 1870 році основано в Горлицях запомогову організацію під назвом Towarzystwo Zaliczkowe, котре мало „zastępstwo (Nebensstelle) Banku austro-węgierskiego na powiat gorlicki.” До кінця 1897 року мало оно 1189 членів, в тым 586 газдів.²⁰ Отец Хыляк прибувал нагваряти Бортнян вступати в ряди той організації і користати з пожычок, але як ся здає не вшыткы ішы товди розуміли о што в таким бізнесі ходит. Подібно декотры Бортняне пожычали грошы з касы ци ім їх треба было, ци ні. Розыйты ся мала тіж здумана інформация же каса впаде і грошы не треба буде оддавати. Декотры взяли пожычку заставляючы свою землю і пару таких Бортнян в тот спосіб стратило газдівку.²¹ Незнаний з імена Бортнян писал: “Коли-б не Америка, пята часть села була би зійшла на жebra!”²²

Літературний дебют отця Хыляка мал місце в 1872 році (отже два roky по обнятю парохії в Бортным), коли то во Львові напечатано його оповіданя “Польській патріотъ.”²³ Отже отец Хыляк написал векпіст зо своїх неомало 50-тьох оповідань і повісти власне в Бортным. Не є вантпливости што його обсервації і доповідчын्या в селі і околици мали вплив на його літерацку творчіст. В творі “Кусникъ жизни людской” споминал бортнянську околицю Магуру і Дзямерській ліс а в 1892 році напечатал оповіданя о бескіднику Сипку.²⁴

¹⁹ Схиматісмъ всего клира руского-католического Богом спасеной Епархіи Перемышльської на годъ отъ рожд. Хр. 1879 (В Перемышлі, 1879): 95.

²⁰ Narcyz Ulmer, *Statystyka Stowarzyszeń Zarobkowych i Gospodarczych w Galicyi z W. Księstwem Krakowskiem i Sprawozdanie Związku Stowarzyszeń Zarobkowych i Gospodarczych za rok 1897* (Lwów, 1898): 6, 118.

²¹ Долгы і ліцытаціи маектів были великым проблемом не лем в Бортным. В Горличыні од 1873 до 1883 рока мали місце 152 ліцытаціи, а в Галичыні понад 23 тысячы! Tadeusz Pilat, „Licytacje sądowe posiadłości włościańskich i małemiejskich w latach 1880-1883 włącznie z poglądem na lata dawniejsze począwszy od roku 1873,” *Wiadomości Statystyczne o Stosunkach Krajowych* 8:1 (Kraków, 1883): 142, 145.

²² Бортнянин, „З Ансоїї, Конн.,” *Свобода* 18:51 (Jersey City, N.J., 1910): 4.

²³ Helena Duć-Fajfer, *Literatura lemowska w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX wieku*, Prace Komisji Wschodnioeuropejskiej PAU 7 (Kraków, 2001): 182.

²⁴ На жаль не повело мі ся дійти до тексту Хыляка, котрий напечатал він під псев-

Сипко мал походити з Мащыны Великой але мал мати свое хоронище на Корнута. Роман Раїнфус мал його за твір літерацкой фантазіи Владимира Хыляка.²⁵ Про Сипка писали тіж інчы авторы, але власне в формі балад і красной літературы. Не маме джерельных інформаций про існуваня такого бескідника. Інтересуючым є спомнути, што в Росіи голосно было о *Сипку, ловком авантюристе, занимавшемся со своей шайкой подделкой денежных документов*. Підшывал ся тот *Сипко* під австрийского графа, котрий мал ся звати Johan Alexander Moszyński,²⁶ то зас під підпоручника Скорякова, то під богатого українського земского властителя І.А. Слипко (не Сипко). Арештувано го в 1860 році і суджено в Санкт Петербургу при барз великым зацескавліню публікы.²⁷ Неодолго влазала ся книжка *Мнимый капитан Слипко*, а Ніколай Некрасов (1821-1877) розславил го в поематі “Кому на Руси жить хорошо,” котрий писал з перервами од 1863 до 1876 року. По вказаню ся того поемату росийскы селяне зачали купувати портреты того преступника, котрий стал ся народным геройом.²⁸

Ставляно тіж тезу, же отец Хыляк нич не выдумувал а же лем коповал сьвіт котрий виділ, подібні як робил то Антон Чехов.²⁹ Не ходит ту лем о його нечысленны і невелекы спомини але з тых згадайме твір *Рыбы* в котрым писал о своїх шкільных часах пропонуючы чыгачови передставити їх в *повѣстеписательской одежѣ*.³⁰ В інчым автобіографічным творі *Мой Блаженной памяти дякъ (Характеристика вымершого поколѣня)* писал він о старым дяку, котрого ту называт Єфремом, а з котрым співпрацувал през 12

донимом Єронимъ Анонимъ: “Сипкова поляна и заручины в болотѣхъ,” *Временникъ Института Статистическаго 1892* (Львовъ, 1891): 102.

²⁵ Roman Reinfuss, *Śladami Łemków* (Warszawa, 1990): 104.

²⁶ Мал він подібно, будучы вояком австрийской арміи, вбити в часі поединку поручника, котрий звал ся Zygmunt Sapięha, забрати його грошы і втечы до Росіи чого не даст ся потвердити.

²⁷ “Современная Лѣтопись: Петербургскія Замѣтки III,” *Библиотека для чтенія* 27 (Санктпетербургъ, Май 1860): 39-43.

²⁸ В.И.Чичеров, *Русское народное творчество* (Москва, 1959): 434.

²⁹ Andrzej Ksenicz, “Wołodumyr Chylak – zapomniany dziejopis beskidzki,” в: Marian Ściepuro, ред., *Literatura Słowian Wschodnich: tendencje rozwojowe i przewarżosciowania* (Zielona Góra, 1999): 15.

³⁰ Helena Duć-Fajfer, *Literatura lemowska ...*, с. 126.

років.³¹ Можна ту сміло ставляти тезу, што прототыпом того дяка был Григорий Пелеш (гм. 1892?), котрий был долголітнім дякоучытельом в Бортным. Подібні як Хыляковий Єфрем закінчыл Пелеш Дякоучытельській Інститут в Перемишли, де вчено релігії, німецькой, руской і польской мовы, георграфії, природы, рахунків, льогікы, методикы навчання і церквіного съіву.³² Здає ся, што до Бортного пришол він зо Смереківця де в 1843 році вродил ся його сын, пізнійший єпископ Юліян (1843-1896). Мал тіж Пелеш веце діти, а векшіст з них вродила ся в Бортным, де Григорий дал початок тій славетній родині. Мамом Пелешы, а женом Григория была Йоанна (1820-1884), дівка отця Теодозия Щавиньского (1786-1835), пароха Ретгова і Маріі дівкы отця Вендзиловича, пароха в Незнаєвій. Мал отже Григорий Пелеш родинны повязаня і осьвіту што давало йому спеціальну позицію в селі, подібні до той яком тішыл ся літературний дяк Єфрем.

Отец Хыляк перевюл векшіст жытця на Лемковині і так акция як і герої його повісти і оповідань походять в векшости з Лемковины.³³ Розвиваючы тему автобіографічных елементів його творчости можна бы ся додумувати, што будучы так близко описуваного съвіта, а властиві будучы його частю, отец Хыляк міг не лем в автобіографічных творах але тіж в своїх повістях і оповіданях давати автобіографічны елементы.

Парохам давано урляпы (4-6 тыжні) переважні для ратуваня здравя. Мусіли они передставити засьвідчєня од лікаря і згоду (на папери) інчого священника, же ся буде опікувал вірнима з парохії з котрой парох потрібує выхати.³⁴ Парох іхаючий на лікуваня мал обовязок правити службу штонайменче в неділи і съвята.³⁵ Згадайме же як уж был він парохом в Бортным, поїхал

³¹ Helena Duć-Fajfer, *Literatura lemowska ...*, с. 128.

³² Галина Щерба, *Розквіт і трагедія Лемківщини* (Львів, 2011): 34.

³³ Helena Duć-Fajfer, *Literatura lemowska ...*, с. 207.

³⁴ Ішы 10 VI 1875 рока кстил отец Хыляк в Бортным Теодоску Гнатович, але наступны два хрещєня перевели його брата о. Константин (I VII Петро Мадзік) і о. Стефан (16 VII Іван Хвалик). Вроджену 18 VII Анну Борошович кстил о. Владимир але аж 26 VII. Видно, же на него чекано бо переважні хрещєно діти скоро (того самого дня коли ся вродили або на другий ден).

³⁵ Andrzej Gil, "Działalność duchowieństwa greckokatolickiego dekanatu muszyńskiego (1848-1914)," *Almanach Muszyny* 2003 (Muszyna, 2003): 119.

о. Хыляк з вітцьом на курацію до Карльсбаду/Karlovy Vary в червці 1875 року.³⁶

Nr. 141.

CARLSBADER CURLISTE.

Ausgegeben Sonntag den 27. Juni 1875.

Num- mer- zahl.	An- zahl.	Name und Charakter.	Wohnung.	Num- mer- zahl.
7883	28 Juni	Herr Johann Bolt-Markowien, Staatsrath aus Belgrad	3 Zimmer, Markt	1
7884	" "	Herr Ignatz Chyljak, gr. kath. Pfarrer aus Wilschowitz in Galizien mit Sohn		
7885	" "	Herrn Wladimir Chyljak, gr. kath. Pfarrer aus Burtas in Galizien	Dieden, Gewaldstrasse.	2

В своїй повісті *Смерть и жена от Бога назначены* "послал" о. Хыляк свогого головного героя і нарратора власне до Карльсбаду і його словами оповідає:

"(...) И на концертах Тирольчиков в красной воді и на продукциях гимнастичных япончиков в курсалоні, и на выставкѣ картин в почтовом домі и на концертах филгармоничных и на русских прелекциях Тургенева и покойного князя Толстого, в кофейни Пупа и в православной церкви и в англиканской молитовні, и в протестантской киркѣ, - всюда я был. (...).³⁷

І далій, згідні зо своїма русофільськыма переконаннями, "послал" тіж отец Хыляк свогого героя на Петрову гору, подібно (неофі-

³⁶ *Carlsbader Curliste* nr. 141: Ausgegeben Sonntag den 27 Juni, 1875, s. 2. Рік вчаснійше, тіж в червці отця Ігнатія возил там сын Стефан. *Carlsbader Curliste* nr. 101: Ausgegeben Sonntag den 14. Juni 1874, s. 2. Медже 1854 а 1917 роками в Карльсбаді было на курації парнаадцятьох греко-католицьких священників, в тым лем еден інчий з Лемковины: Плато Губчак, парох в Чертежи (1883). Списки госты находят ся в Kramerius, <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/Welcome.do>

³⁷ Іероним Аноним, *Смерть и жена от бога назначены: повесть* (Yonkers, N.Y., 1958): 20.

цияльні?) названу так в чест царя Петра Великого, де з любопытством и удовольствием прочитал я в кореннонімецком краї русскы стихи, помещенны на пропаятной досці в честь того отродителя России.³⁸

Під конец серпня і на початку жолтня 1891 рока священник Владимир Ляховскій зо Станіславовской Єпархії³⁹ перевюл два похорони в Бортным. Де был товды отец Хыляк? Уж вчаснійше (30 VI 1891) писал він з Бортного до редакції *Временника*: „(...) Гуморесок ся од мене не сподівайте, не могу придумати підходячого сюжету, а по друге - гумору в мене уж не є; його уж давно псы по цілым світі розтягнули.“⁴⁰ Отже дуже ся змінило в його жыткю од 1880 рока, коли напечатал ряд дописів “Юморь у Лемковь”, в котрым підкрислял, же ся вродил серед Лемків, од дітиньства серед Лемків мешкал і надіял ся, або ліпше боял ся, же медже нима гмре.⁴¹ В 1891 році потрібувал зміны.

На парохії розписувано конкурсы і могли ся на них подавати священники. Такой і отец Хыляк подал ся на парохію в Літиніі. Ци не было для нього парохії на Лемковині? 12 IV 1892 рока в писаным в Бортным листі до редакції *Временника* отец Хыляк сам себе звідувал ся: „Ци на новій парохії буде мі легше жыти, то велике звіданя, бо я той парохії нияк не знам, а звязал єм ся з ньом так як декотры женят ся з оголошыня.“⁴² 28 III 1892 рока біцкій декан о. Діонісій Добрянскій (1825-1901) вписал в борт-

³⁸ Иероним Аноним, *Смерть и жена от бога назначены...*, с. 21. На страні “Karlovy Vary – pravoslavný kostel sv. Petra a Pavla,” <http://www.pamatkyaprirodakarlovaska.cz/karlovy-vary-pravoslavný-kostel-sv-petra-a-pavla/> пише ся: “(...) Ve zdi terasy schodiště proti Sadové ulici je zapuštěn bronzový reliéf sochaře M. Hillera, zpodobňující ruského cara Petra I. při stavbě domu „U páva“ v roce 1711, zřízený na památku jeho pobytu v Karlových Varech.(...)” За Хылякових часів мусліл він быти в ліпшым стані, бо там приїжджало дуже богатых Росиян, за справом котрых побудувано прекрасні прикрашену православну церков.

³⁹ Ци його приїзд до Бортного мал штоси спільного з тым, же Бортнян о. Юліян Пелеш был до 1891 рока станіславовскым грекокатолицкым епископом?

⁴⁰ Лист в українскым перекладі напечатал Иван Красовскій, „Володимир Хыляк: співець зелених Бескидів,” *Лемківскій календар* 2003 (Львів, 2003): 58. Лемківскій переклад мій.

⁴¹ В. Нелях, “Юморь у Лемковь,” *Родимый листок* 2:2 (Черновцы, 1880): 189.

⁴² Лист в українскым перекладі напечатал Иван Красовскій, „Володимир Хыляк: співець зелених Бескидів,” ..., с. 58. Лемківскій переклад мій.

нянській книзі гмершых, же отця Хыляка освобождено з бортнянської парохії, котру перенял отец Владимир Калужняцкій (1861-1934), але отец Хыляк был в Бортым штонаймече до 12 IV 1892 рока, бо хворіл і не міг ся перенести.

Восстановлен в правах освобожденный брат Владимир Хыляк
 Владимир отъ должности пастора в Бортым штонаймече
 12 апреля 1892 года
 Владимир Калужняцкий Секанс

На новій парохії мал дуже працы. Нарікал в листі з 25 V 1892 рока,⁴³ же парохія в Літинії в неладі. Заедно мусіл звертати ся в ріжних справах до староства, деканату і консисторії. Як мал вільну хвилику, то хтіл одпочати і не барз мал охоту писати. Не смотрячы на того, написал якисе мале і слабе (як сам його оцінял) оповіданя, бо не хтіло му ся думати, жебы штоси мудрійше написати, а на должше оповіданя не мал ани волі, ани часу. На початку 1893 рока зас хворіл, але в квітни станул дакус на ноги і пізнійше зас писал, о чым споминал в листі з 21 IV 1893 рока.⁴⁴

Нова парохія виявила ся для отця Хыляка нещесливом. Хворіл там, был слабый і такой гмер 25 VII 1893 рока, отже лем два дни перед своїма пядесятыма уродинами. Тота предвчасна смерт была для родини не лем емоційональным шоком, але певно тіж спричыныла фінансовы трудности. Ци было то припадком, же в 1894 році перешол до Літинії Хыляків брат Контантин? Він одначе тіж там не послужыл долго, бо гмер в Літинії лем штыри роки пізнійше.

⁴³ Лист в українськым перекладі напечатал Иван Красовський, „Володимир Хыляк: співець зелених Бескидів,” ..., с. 59.

⁴⁴ Лист в українськым перекладі напечатал Иван Красовський, „Володимир Хыляк: співець зелених Бескидів,” ..., с. 60.